

svobodomiselstva na versko vzgojo naše mladine! — Stariši! Pogovorite se o tej zadevi s svojimi dušnimi pastirji in pošljite svoje ugovore zoper brezverski učni načrt Kmečki Zvezi (Tajništvo Kmečke Zveze je v Mariboru, Cirilova tiskarna), ki ima kot najvažnejšo točko svojega programa, da brani verske svetinje slovenskega ljudstva!

Ljudstvo in ljudski zastopniki.

Ljudje živijo v državah. Države imajo dolžnost skrbeti za red in pravico. Državljeni pa imajo dolžnost, dajati državi davke, da more plačevati svoje uradnike in vojaštvo, ki naj vzdržuje red in mir.

Vsaka urejena država ima svoje postave, po katerih se morajo vsi državljani ravnati. Ako so postave dobre in pravične, je srečna vsa država, ako so krivične, je vsa država nesrečna.

Od tega torej, kakšna je zakonodaja, je odvisna vsa sreča ljudstva v državi. Kdo sme dajati postave? Nekdaj so jih dajali izključno cesarji in kralji in njihovi ministri. Če so bili kralji in cesarji ter njihovi svetovalci pravični in jim je bil blagor ljudstva pri srcu, so izdajali dobre postave. Če je bil kralj ali cesar krivičen in je gledal samo na svoj žep, da je imel sam in njegovi ministri dovolj denarja in blaga, za svoje podložnike pa se ni brigal, je bilo gorje po celi državi.

Sedaj so prišli drugi časi. Kralji in cesarji so v mnogih državah odstavljeni in če se ponekod nahajajo, nimajo nobenih postavodajalnih pravic več. Sedaj ima vse pravice ljudstvo in njegovi zastopniki, poslanci. Kakoršne postave ti zastopniki ljudstva napravijo, take imajo tudi veljavo.

Kakor so nekdanj kralji in cesarji lahko dajali dobre ali slabe postave, če so bili sami dobri ali hudobni, je tudi sedaj pri poslancih. Če se je ljudstvo otreslo prevelikih cesarskih in kraljevskih pravic, s tem se ni rešilo samo sebe. Namesto slabih cesarjev ali kraljev, ki bi zanj delali krivične postave, lahko ima slabe poslance, pa ne enega, ampak na stotine.

O francoski zbornici in sedanji francoski poslancih je nekdo rekel: „Poprej smo imeli le enega kralja, ki nas je drl in izkoriščal, sedaj imamo pa petsto kraljev. Smo še torej veliko na slabšem.“

Kar velja o francoskih poslancih, da so ljudstvu kralji, ne pa njegovi zastopniki, velja tudi o naših jugoslovanskih poslancih. Nobeden izmed njih ni izvoljen od ljudstva, ampak stranke so jih same poljubno izbrale in zapisale kot poslance. Stranke pa niso ljudstvo. Mnogo je bilo zapeljanih pri zadnjih volitvah, sedaj so se jim pa oči odprle in bi zdaj gotovo glasovali z drugo, boljšo stranko. Tudi so nekatere stranke v stari Avstro-Ogrski zmagale pri volitvah z umetnimi sredstvi in vsled tega ne predstavljajo volje ljudstva. Tako se n. pr. sedaj vsakdo s žudenjem vprašuje, odkod je dobila zloglasna advokatska stranka demokratov toliko poslancev, da ima skoro večino v Narodnem predstavništvu. Demokrat-

ska stranka se je rekrutirala iz nekdanje stranke hrvatsko-srbske koalicije, ki je le po spletkah, ne pa po ljudski volji prišla do večine v hrvaškem saboru. Bili so v tej stranki sami ljudje, ki so iskali samo le lastni dobiček, po večini advokatje, ljudstvo pa jim je bilo deseta briga. In sedaj sedijo vsi v demokratiški stranki, pod krinko največjih ljudskih prijateljev se tepejo za ministrske sedeže in najbolj mastno plačana mesta v Jugoslaviji, narod pa trpi in plačuje res ogromne davke. S temi hrvatskimi in srbskimi židi, kapitalisti in vojnimi dobičkarji so se združili i naši liberalci. Nekdaj v stari Avstriji so imeli enega drž. poslanca, sedaj jih imajo sam Bog ve na kakšen način — deset, torej samo za pet manj kakor ljudska stranka, ki so ji nekdanj pripadali vsi slovenski poslanci v državnem zboru na Dunaju.

Iz tega, ljudstvo, lahko sprevidiš, kakšne zastopnike da imaš. Niso od tebe izvoljeni, zato ne zastopajo tudi tvojih pravic, temveč svoje žepe. Vlado ljudstva bi naj imeli, imamo pa vlado sebičnih, gospodstva- in častiželjnih ljudskih izkoriščevalcev in pijavk. Kako dolgo še bomo trpeli in prenašali te ljudske zapeljivce?

Kakor so nekdanj bili lahko dobri ali slabi kralji in cesarji, ki so ljudstvo vladali z dobrimi ali slabimi postavami, tako bodo zanaprej ostali dobri ali slabi poslanci, ki bodo ljudstvo tudi vladali z dobrimi ali slabimi postavami.

Ljudstvo, pri prihodnjih volitvah boš imelo priliko izbrati med dobrimi in slabimi poslanci, ko boš izbiralo med krščanskimi in protikrščanskimi poslanci. Zato iztegni roko po sreči ali — nesreči.

Samostojna Kmetijska Stranka.

„A Bog je kmetu glavo dal,
da b' goljufijo brž spoznal.“

Stara pesem.

Kmetov je v naši državi 80%, to se pravi, na sto prebivalcev je osemdeset oseb, ki se pečajo s poljedelstvom. Torej sklepa Samostojna Kmetijska Stranka: 1. vsi kmetje naj se združijo v svojo lastno stanovsko stranko; 2. voditelji te stranke naj bodo samo kmetje, ki dejansko poznajo kmetijske potrebe in bolečine; 3. delajo naj izključno za kmetijske koristi. To so, če sem prav razumel, glavne in temeljne točke tega evangelija.

Sedaj pa prosim, da nekoliko pomislite z menoj:

Vzemimo, da res vsi kmetje vstopijo v Samostojno Kmetijsko Stranko, bi dobila ta stranka 80% poslancev v novi državni zbor. Ako bo štel novi držav. zbor kakor sedanji 280 poslancev, jih bo dobila kmetijska stranka 224. Vzemimo, da ostane stranka edina, da ne bo v nji nobenih osebnih nasprotstev in tudi nobenih stvarnih nasprotstev, da se bo n. pr. zastopnik srbskih velikih kmetov iz Banata popolnoma

ujemal s siromašnim pridelovalcem vina in olja v južni Dalmaciji, mohamedanski beg iz Bosne s hrvaškimi revežem, naš pohorski posestnik gozdov s črnogorskim na pol ovčjim pastirjem in na pol revnim poljedelcem. Po mojem mnenju bo to jako težko, ker beseda kmet ali poljedelec je zelo raztegljiva in nedoločena. Poljedelec je grof Szapary v Murški Soboti, kakor naš kmetič, ki ima n. pr. hišico in nekaj polja, katero mu obdeluje žena z manjšimi otroki, sam se peča vrhu tega s črevljarijo, starejši sin hodi v tovarno, ena hči služi v mestu kot blagajničarka, drugi sin je ravnokar postal oficijal pri sodniji. Ali boste ta dva: grofa Szaparyja in takega kmeta tudi sprejeli v kmečko stranko? Kako boste potegnili mejo med kmetom in nekmetom? Če boste sprejeli v vašo stranko vsakega, kdor se sploh peča s poljedelstvom, bo zavladala v stranki razlika gospodarskih naspotij, ki bo večja, kakor je v katerikoli stranki sedaj.

Toda pustimo na stran vse take pomisleke! Vzemimo, da bo vaša stranka v novem drž. zboru res močna 224 mož in da bo v nji vladala popolna edinost. Jaz verujem popolnoma v razum in poštenja našega kmeta in torej tudi računam z dejstvom, da bodo ti poslanci sami razumni in pošteni možje. Kaj potem? Stranka bo morala prevzeti vlado, to se pravi, imenovati bo morala ministre. Recimo: Jože, ministrski predsednik; Janez, minister notranjih zadev; Nace, vojaštvo; Peter zunanje zadeve; Pavel, denar; Miha, železnice; Tone, kmetija, Lipe, rudarstvo; Jurij, pošta itd. Vsi so jako razumni in pošteni možje.

Toda za taka mesta ni dovolj, da je človek pošten in razumen, treba bi bilo zelo velikega razuma, poleg tega pa tudi strokovnega znanja. Slednjič res ni potreba, da bi n. pr. železniški minister razumel, tudi, kako se gradi most, vozi vlak, postavljajo znamenja itd. Službo opravljajo uradniki in železniško osebje, vendar mora minister imeti jako veliko izobrazbo, predvsem splošno izobrazbo, da zna presoditi ljudi in razmere, a tudi nekaj posebnega strokovnega znanja. Tudi tovarnarju ni potreba, da bi se razumel na vsak stroj in na delo v tovarni, a vendar mora imeti precejšnjo splošno izobrazbo, da zna postaviti uradnike in vse voditi in odredjati. Priznam, da se tudi med kmečkim stanom lahko dobe izobraženi in za ministre sposobni ljudje. Toda za tako odločilna in vodilna mesta ni lahko najti pripravnih in sposobnih mož. Sploh smo zelo revni na velikih talentih in to revščino čutimo zelo silno. Ako se postavimo na načelo, naj vsa taka mesta — od poslancev do ministrov — zasedejo samo kmetje, bo revščina še večja, izbira bo manjša in vsled tega bo še težje najti sposobnih mož.

Toda vzemimo vedno vse najboljše. Recimo torej, da je res zmagala Samostojna z velikansko večino, zasedla vsa vodilna mesta v državi in pričela izvrševati svoj program. Tedaj bo pa stala pred nalogami, ki bodo čisto izven njenega programa. Pravi, da hoče skrbeti samo za kmečke zadeve, a tu bo vprašanje zunanje politike, ki bo za našo državo silno važno. Dalje vprašanje valute, ki je tako silno te-

ha ušesa in oslepele oči. Ves up je stavil na njemu udano rdečo gardo, ki bi naj premagala vedno globokeje v Madžarsko prodirajočo rumensko armado in se združila z ruskimi boljševiki, ki so zagotavljali Kunu finančno in gospodarsko odpravo. Pa, hvala Bogu, ves ta račun so prečrtali Kunu Rumuni, ki so premagali rdečo armado ob reki Tisi in začeli obkoljevati gnezdo ogrskega boljševizma — Budimpešto. Ko je pa slednjič izprevidel očka Kun, da je strit ves boljševiški oboroženi čopor, je še enkrat zbral svoje vladne somišljenike okrog sebe, proklinjal njih bojznost, slabost in strahopetnost, nato pa se naslonil na svoj prestol in se bridko zjokal na boljševiških razvalinah. Jokali in plakali so z njim tudi njegovi vladni pomagači in sodrugi, nato pa na tihem pobegnili iz Madžarske v Nemško Avstrijo, kjer so jih prijeli in jih držijo zaprte do danes.

Te vrste sem pa napisal slovenskemu ljudstvu v poduk in svarilo, da samo vidi, kakšna da so bila boljševiška nebesa na Madžarskem, ki so pogreznila celo deželo v pekel trpljenja, lakote in gotovega pogina, da je niso rešili peklenškega boljševizma — Rumuni.

Vinko Lovrenčič:

Op petletnici.

Ko so ljudje živeli po več sto let, so lahko obhajali stoletnico, v naših mehkužnih časih pa se zadovoljimo že s 25letnicami, starejši obhajajo tudi petletnice. Ker se tudi jaz prištevam poslednjim, bodi mi dovoljeno spominjati se petletnice posebne vrste.

Prikimal je 3. kimovec leta 1914. Ze celih 14 dni so se zbirali nad tesno Dravsko dolino temni oblaki, ki so jih izhlapevala gorka nemčurska srea — polna srda in gnjeva do vsega, kar je čutilo količkanj

slovenski. In tresk — udarilo je! „Dober večer, gospod“, me pozdravi izpod avstrijsko-nemške pikelhabe znani glas marbreškega varuha pravice. Ker se je v njegovi družbi nahajal tudi vrlo-nemškutarski občinski predstojnik in ker je moj sosed v duhovniški suknji tudi že zamenjal svoje navadno bivališče z letoviščem v Gradcu, sem takoj vedel, da me ne čaka nič kaj razveseljivega. Toda ostal sem pri dobri volji. „Bog daj!“, mu korajžno odgovorim, „kaj bo pa novega?“ — „A nič posebnega, naročeno mi je samo, da pregledam in preiščem vaše stanovanje.“ Glej ga, spaka, mislim, začetek je izvrsten. „O, prosim le, je vse na razpolago!“. Preiskava je trajala kake ¼ ure in našel se je korpus deliet: ena stara pridiga (slučajno ne moja) in seveda koroški vilajet. Cakam, kaj bo temu sledilo. „Gospod župnik, ne morem pomagati, morate iti z menoj!“ — „A tako? To bi mi lahko kar v začetku povedali, bil bi sedaj že pripravljen.“ Preoblečem se, orožniku ponudim v plačilo za njegov trud nekoliko kruha in vina, župana naprosim za voz (ki mi ga je prav rad dal) in tako smo jo odhurali — na to rajšo žalostno.

Potoma smo se še pri neki zagrizeni nemčurski gostilni (katero sedajna vlada jako ščiti, zakaj, bo se še morda izvedelo), pokrepčali z nekaj kupicami vina (kar se je seveda iz gole človekoljubnosti denunciralo od takrat baje tam navzočega slovenskega častnika), in kmalu sem bil v svojem novem začasnem domovju, v ječi marbreški. Vrata se zapro, ključji zarožljajo in zdaj, revček, premišluj, kaj si zakrivil, da so te bacnili med razbojnike.

Noč je minila brez spanja, bila je silno dolga. Drugo jutro, bilo je prvi petek v mesec (ki smo ga vedno obhajali doma prav slovesno), prikaže se bradat ječar s skromnim zajuterkom in zopet izgine. Zopet sam. O ta grozna samota v takih prostorih, kako stre človeka! Pri slabotni svetlobi sem opravljal svoje duhovne molitve, ker to edino so mi pustili, čim

so mi denar, uro, nož in kar je še bilo nevarnega, pobrali in shranili za boljše čase. A tudi molitve ni šla ko konca, vrgel sem knjige na pričo, zraven še samega sebe in začel premišljevati, kako se bo ta-le presneti hec končal. Zopet vstanem in vznemirjen hodim po poltemnem prostoru. Da si nekoliko skrajšam čas, prisluškujem precej glasnim pogovorom v sosedni ječi in izvedel sem marsikaj zanimivega, iz tega pa tudi sklepal: Če hočeš koga pohujšati in ga priučiti hudodelstvu, pošlji ga v ječo, kjer se nahajajo skupaj različni zločinci. Opoldne dobim prav petkovo kosilo — seveda na svoj račun. In zopet čakam nestrpno, kdaj bom rešen tega nevzdržnega stanja.

Po dolgih štirih urah se odpro vrata, pred mano stoji orožnik, seveda Slovenec, od avstrijsko-nemčursko-žendarmerskega duha še nepokvarjen fant, doma iz bogatih Haloz, ki mi je bil že poprej dobro znan. Bil je določen, da me povede v Gradec. Salamiš! Nič me ni razveselila ta novost, pa hočeš, nočeš, zločinec nima pravice braniti se. Moj angel varuh me spremlja skozi polja, da se izogneva radovednim špishirgarjem, ki jim je srce poskakovalo vesele, da je domovina rešena zopet enega sovražnika, enega „vereterja“. A zasledili so naju. Tu so se pokazale prve ovetke protestantovsko-nemške kulture. „Lejte, že ženejo!...“, mi gremo proč od Rima itd.

Na kolodvoru je že čakala cela vrsta radovednežev, a menda me niso spoznali. Prvikrat v svojem življenju sedem brez listeka v „ekstrakupe“ za eskortirance, prvokrat se vozim brezplačno. Cutil sem se čudno povišanega, menil sem, da sem najmanj kakšen državni poslanec, a veliko več, ker se legitimacije mi ni bilo treba pokazati, moje legitimacije je že nosil orožnik na rami. V odkazanem kupeju sta bila že dva takšna izdajalca v spremstvu dveh orožnikov (možaka sta bila posestnika iz bližine Slovenjgradca).

(Konec prihodnjič.)